

KANAYAN YARAMIZ

namus adına Şiddete maruz kalan kadınlara sesleniyoruz

Jale ŐimŐek

Eylöl 2002

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	3
Sunuş.....	4
Şiddetin boyutları.....	5
Aile yapısı.....	5
Aile içi iletişimin temeli.....	7
Aile içi şiddet.....	9
Namus adına.....	11
Şiddetin açtığı yaralar.....	12
Şiddet olaylarını nasıl engelleriz.....	15
Yardım için başvurabileceğimiz kurum ve kuruluşlar.....	15
Kaynaklar.....	19

ÖNSÖZ

Türk kültürünün köklü bir temeli vardır ve bir çok manevi zenginliği içinde barındırmaktadır. İnsan ilişkilerimiz sıcak ve sahiplenme üzerine kurulmuştur. Aile bağları son derece sıkıdır kültürümüzde. Aile fertleri yoklukta ve bollukta her zaman birbirlerini destekler ve birbirlerine yoldaş olurlar. Mutlu günümüzde ve dertli günümüzde her zaman bizlerle birlikte olan bir insanımız vardır mutlaka yanımızda.

Ama tüm bu zenginliklerin yanı sıra bir de gölge tarafı vardır kültürümüzün. Üzerinde durmayı fazla istemediğimiz ve de üzerinde konuşmak istemediğimiz.... kız kaçırmalar, namus temizleme adına işlenen cinayetler, kan davası adına acımasız kurşunlara kurban giden gencecik kadın ve erkeklerimiz. Bunlar da kültürümüzün bizi utandıran tarafları.

Namus ve şeref adına kullanılan şiddet insanlığa karşı işlenmiş bir suçtur. Kuran da ve de hiç bir din kitabında şiddet onaylanmamaktadır. Namus ve şeref adına kullanılan şiddet ilk etapta kadına yönelmektedir. Evin namusu, erkeğin şerefi kadından sorulur. Oysa bir insanın onur ve şerefi sadece ve sadece kendine ait bir olgudur ve kendisinden başka bir kimseye ait değildir. Ne bir kadın, ne de bir erkek bir bireyin namusu ve ya şerefi olabilir.

Gelin görünki bu olay toplumumuzun bazı kesimleri tarafından halen anlaşılammıştır.

Halen vurmalar kırmalar, kız kaçırmalar, namus adına cinayetler, kan davaları adına yıkılan yuvalar, yetim kalanlar ve kıskançlık kurbanları, devam etmektedir.

Hollanda da yaşayan Türkler olarak bu çağ dışı olaylara bir dur dememiz gerekmektedir.

Yukarıda saydığımız kültürel değerlerimiz bizim korumamız gereken değerlerdir. Sıcak ve samimi insan ilişkileri ve sahiplenme kültürü günümüzün modern toplumlarında gittikçe azalmaktadır.

Bu nedenden dolayı hem kendi kültürümüzü koruma açısından hem de temel kültürel değerlerimizle içinde yaşadığımız, çocuklarımızın ve torunlarımızın da yaşayacağı, modern Hollanda toplumuna da olumlu bir katkımızın bulunması açısından, Türk kültürü adı altında yapılan her türlü şiddete son vermemiz gerekmektedir.

Bu kitap Türk kültürü adına yapılan her türlü şiddete bir dur demek amacı ile yazılmış ve Hollanda da yaşayan Türkler için danışma kurulu {İOT} tarafından gerçekleştirilmiştir.

Elbirliği ile kadınlara, kızlarımıza, çocuklarımıza ve insana karşı şiddeti durduralım.

TEŞEKKÜR

Bu kitapçığın ortaya çıkmasında bir çok insanın emeği var. Özellikle bu projenin gerçekleşmesini sağlayan İOT müdürü Hatice Can- Engin'e konuya olan yakın ilgisinden dolayı teşekkür ederim. Yıllardır Türk toplumunda bir sorun olan şiddetin nihayet durdurulması konusunda etkinlik gösteren ve olanak sağlayan, Sosyal İşler Bakanlığı, Devlet Sekreteri Sayın A.E. Verstand- Bogaert'e , her toplantıya katılan ve katkıları ile bize yol gösteren, W. Timmer'a, Mahmut Tezcan'a, Berrin Sayın'a, Hülya Karahisarlıya, Nihal Doğan'a, Harm van Zuthem' e, Farka Zuidervliet'e, Türkey Yalnız'a, Sayın Fikret Öğünce, Fatma Ocakçıya, İOT elemanlarına teşekkürü borç biliriz.

SUNUŞ

Şiddet neyin adına yapılırsa yapılsın yanlıştır. Hiç bir canlının bir başka canlıyı dövmeye ve öldürmeye ve aşağılamaya hiç bir hakkı yoktur.

Hepimiz çevremizde şiddete sanık olmaktayız. Ya kendi ailemizde, ya komşumuzda ya da mahallemizde dayak ve şiddet olayları ile karşılaşmışızdır. Bu olaylar farklı biçimlerde ortaya çıkarlar. Eşimizden işittiğimiz bir kötü laf, bir küfür, bir aşağılanma, suratımıza patlayan bir tokat ya da çocuklarımızın gözü önünde yediğimiz dayaklar.

Bir de "bu bizim kültürümüz, gelenek göreneğimiz" adı altında uygulanan şiddet vardır. Mesela genç bir kız sokakta bir oğlanla birlikte görülmüşse, annesi, babası, ağbileri onu dövmeye yetkilidirler. Kızımızın adı çıkacak ya da bakireliği bozulacak korkusu içinde aile kızlarına şiddete tabi tutabiliyorlar.

Ya da aslı olmadan sadece dedikodu yüzünden "karım beni aldatıyor" diye, gelenek böyledir adı altında, karısını öldüren eşlere ne demeli. Çocuklarının annesiz kalacağına duyarsız gözü dönmüş bir gelenek tutkunluğu.

Ya da kızı sevdiğine kaçtı diye peşine düşen ve öldürmeden rahat etmeyen baba ve ağbiler....
Ya da kızımın namusuna göz koydun diye kızının erkek arkadaşını vuran baba ve akrabalar. Hepimiz bu tür olaylardan haberdarız.

Fakat içinde yaşadığımız bu modern toplumda artık sadece farkında olmak yetmiyor. Hollanda da yaşamaktayız artık. Bu ülkede yaşamayı kabul etmiş insanlarız. Bununda getirdiği bir takım sorumluluklarımız var. Namus adına öldürme geleneği olmayan bir ülkedeyiz ve bu açıdan da şanslıyız.

İçinde yaşadığımız topluma ayak uydurmak zorundayız. Bu illede Hollandalılar gibi olacağız demek değildir. Bizler nasıl sıcak insan ilişkilerimizin her ulus ve kültür tarafından anlaşılmasını istiyorsak, Hollandalılar kendi insan hakları anlayışlarının herkez tarafından anlaşılmasını istemektedirler.

Kültürler arası alış veriş günümüzde son derece önemlidir. Türk kültürünün Hollanda toplumuna katacağımız değerler vardır. Aynı zamanda Hollanda kültürünün de bizlere katacağı şeyler vardır. Bütün bunlar bir araya geldiği zaman, ortaya tadına doyum olmaz nitelikler ve kabiliyetler çıkacaktır. Birlikte yaşamının temelleri bu alış veriş ile oluşur.

Ve hem bizler hem de Hollandalılar bu alış veriş engelleyecek olumsuz etkenleri ortadan kaldırmakta kararlı olmalıyız.

O önümüze çıkan engeller ile savaşmalıyız. Bu engellerden bir tanesi namus adına işlenen cinayet ve gelenek görenek adı altında özellikle kadınlara yönelik olan şiddettir.

Hollandada yaşayan Türkler olarak bu şiddeti durdurmak zorundayız. Bunu yapmak içinde çeşitli yollar vardır. Çeşitli kurumların etkinliklerine katılabilirsiniz ya da bulunduğunuz şehirde yabancılar merkezleri ile bağlantı kurabilirsiniz.

Ama bu tür şiddete karşı koymanın en etkin yolu kendinizden başlamanızla gerçekleşecektir.

Maruz kaldığınız şiddete son vermek sizin ve çocuklarınızın, torunlarınızın daha az şiddet olan bir hayata adım atmalarını sağlayacaktır.

Hayatınızda şiddet ve baskıya son verin. Bu sizin elinizde olan bir şeydir. Mutlaka zor olacaktır ama onursuz ve baskı altında geçecek olan bir hayatta onursuzdur.

Sizinde yaşamınızda kendi istediğinizi yapmak, kendi yaşam biçiminize kendiniz karar vermek, en büyük hakkınızdır.

Evet bir çoğunuz iç geçirip dile kolay diyeceksiniz. Doğru...dile kolay. Ama gelin bu kitapçık ile bir yolculuğa çıkın ve kitabı okuduktan sonra şöyle bir düşünün.....göreceksiniz, dile kolay dediğiniz şeyler aslında hiç te o kadar zor değil.

Hem kendi hayatınızı değiştirme konusunda kararlı olabilirsiniz hem de çeşitli kurumlardan faydalanabilirsiniz. Kitabın son bölümünde size yardımcı olacak kurumların ve çalışma yöntemlerinin neler olduğunu anlatacağız. Hangi kurum hangi yardımı yapar ve bu kurumlar ile nasıl ilişkiye geçersiniz, sizlere yol göstermeye çalışacağız.

ŞİDDETİN BOYUTLARI

Şiddet son derece onur kırıcı bir şey olmasına rağmen bir çok iansanın hayatında, şu veya bu biçimde vardır. Genelde bundan utanır ve kimselere söyleyemeyiz. Hele hele bu şiddeti kendi ailemizden görüyorsak, kirli çamaşırımızı ele güne göstermemek için elimizden geleni yaparız.

Hangi kadın bilmez, yediği dayaktan utanarak kendini günlerce eve kapattığını ya da konuya komşuya söylediği yalanları. Canı yandığı halde maruz kaldığı şiddete hayır diyemeden yaşayan kadınların sayısı çoktur. Derdini içine atar kadın ve canına tak edinceye kadar dayanır. Bazıları bu durumdan kurtulmayı becerir bazıları ise şiddet içinde yaşamlarını sürdürür giderler.

Şiddet büyük bir mutsuzluk kaynağı olmasına rağmen şiddetten kurtulmak o kadar kolay değildir.

İnsan yaşamında şiddet kendini çeşitli biçimlerde ortaya koymaktadır. Bu dayaktan tutun, bir insana küfüre kadar gidebilir.

İnsan ilişkilerinde şiddet son derece zarar verici bir unsurdur. İlişkileri sarsar, insanın onurunu kırar. Size kaldırılan bir el, söylenen bir kötü laf, yıkıcı bir bakış ya da istediğiniz seçimin engellenmesi de bir şiddettir.

Bu yelpaze içinde şiddet kendini şu durumlarda belli edebilir: bağırma, hakaret, yemeği yere dökme, eşyaya zarar verme, duyguları kötüye kullanım, küfür, aşağılama, itme, kakma, tekme, tokat, yumruk, dayak, bıçaklı, silahlı tehdit, ölümlü tehdit, eve kilitleme, çocukları kullanarak tehdit, parasal kısıtlama, cinsel ilişkiye zorlama.

Şiddet olayı her ailede olur diye bir genelleme yapılması mümkün değildir. Şiddetin hiç olmadığı aileler çoğunluktadır. Sağlıklı ailelerde sorunlar konuşarak halledilirken, sağlıksız ailelerde sorunlar şiddet yolu ile ortaya çıkıyor, şiddet yolu ile halledilmeye çalışılıyor.

Aile içi şiddeti daha iyi anlayabilmemiz için aile kavramına bir göz atmamız gerekir.

AİLE YAPISI

Ailede temel ilişki anne ve babadır. Bu konumda temel olarak üç önemli ilişki vardır.

Annenin kendisi ile olan ilişkisi, babanın kendisi ile olan ilişkisi ve anne ve babanın birbiri ile olan ilişkisi. Anne ve baba kendisini tanıyan ve kendi kendisi ile konuşmayı, olayları değerlendirmeyi bilen bireylerden oluşuyorsa, o ailede anne ve baba birbirini tamamlayan unsurlar olarak ortaya çıkar. Aksi takdirde anne ve baba da sadece rol oynar.

Aile çeşitli bireylerden oluşan bir birim, bir sistemdir. Aile bir sistem olduğu için tek tek kişilerin bir toplamı olarak görülmemelidir.

Aile içinde bireyler değişik roller alırlar ve bu roller aracılığı ile ortaya farklı aile sistemleri çıkar.

Bu demektirki her aile yapısı farklıdır ve her ailenin kendine özgü bir yapısı vardır.

Olaya bu açıdan bakarsak ailelerin kendilerini birbirleri ile karşılaştırmaları oldukça yanlış bir şeydir.

Her aile kendine özgü bir yapıya sahip olduğu için karşılaştırma yapmak sağlıksızdır.

Aile içinde bireyler devamlı birbirleri ile etkileşim içindedirler. Her aile üyesinin diğerleri ile ilgisi vardır.

Bu ilişkiler ağı içinde birey kendi benliğini ve kişiliğini oluşturur.

Aile içinde esnek ve katı roller vardır. Katılaşmış roller, içine kapanık bireylerde görülmektedir.

Bu kişiler kendilerini belirli kalıplar dışında görmez ve sadece rollerinden çıkarak hareket ederler.

Mesela anne ve baba çocukları ile arkadaş olmak yerine onlarla sadece uyarıcı ve cezalandırıcı bir yaklaşımda bulunurlar.

Kalıplaşmış bireyin kendine özgü benliği yoktur sadece rollerden yola çıkarak ilişkilerini ve iletişim kurar.

Esnek rollere dayanan kişiliklerde ise bireyin konumunda olduğu rollerin dışına rahatlıkla çıkabildiğininde görebiliriz. Mesela baba, baba rolünden arınıp çocuğun yaptığı bir kabahati cezalandırmak yerine, onunla dost gibi oturup neden yaptığını yumuşak bir dille konuşma şansına sahiptir.

Kalıplaşmış aile ilişkilerinde şiddet oranı esnek aile ilişkileri ile karşılaştırıldığında zaman daha fazladır.

Aile sistemi içinde temel ihtiyaçlar

Bireylerin kişisel ihtiyaçları dışında aile sisteminin gereksinimleri vardır. Her aile sisteminin bir anne ve babaya ihtiyacı vardır. Anne ve babanın olmadığı aile düzeninde aile yapısı çarpık olur. Bu tür ailelerde yetişen çocukların ileride sağlıklı ilişkiler kurdukları bilinmektedir. Anne ve babanın olmaması sadece ölüm veya ayrılığa bağlı değildir. Mesela baba çok az evde bulunuyorsa ya da bulunduğu zamanlar sarhoşsa bu baba aslında babalık görevlerini yerine getirmiyor ve ailesi için sorumluluk almıyor demektir. Aynı şey anne içinde geçerlidir anne sık sık hasta ise ya da alkollü ise bu anne de annelik görevini yerine getiremiyor demektir. Anne ve baba sürekli kavga içinde oldukları halde de anne ve babanın yokluğu mesele konusudur. Kendi derdine düşen anne ve baba çocuklara gereken sorumluluğu gösteremezler. Bu tür durumlarda çocuklar aile içinde bir akrabaya yönelirler, teyze, hala veya amca dayı dan annelik ve babalık beklerler. Bazı anne ve babalar için bu bir kıskançlık nedeni olabilir. Çocuğun neden beni değil de bir akrabaya daha yakın diye kendi kendilerine sorar dururlar. Oysa olayın özünde çocuk bu yöntemle anne baba ihtiyacını gidermektedir.

Temel ihtiyaçlar

- değerli olma duygusu: aile içindeki etkileşim çok önemlidir. Aile fertlerinin kendilerine verdiği değer aile içinde başlar. Aile sistemi üyelerine, ben değerliyim duygusunu yaşatıyorsa o aile sağlıklı bir ailedir demektir. Eğer birey kendi ailesi içinde, ben değerliyim duygusunu yaşamadı ise, ömür boyu bu hissi yakalamak için çırpırır durur. Aile içinde ben değerliyim duygusunu yaşayan birey ilerki hayatında aşırı davranışlara kaçmaz ve kendini ve başkalarını olduğu gibi kabul eder.
- güven ortamı: bireyin kendini emniyette hissetmesi çok önemlidir, özellikle çocuk dışardan gelen tehlikenin içeriye giremeyeceğini hissettikleri an kendilerini korunmuş ve güvencede bulurlar. Güven içinde olan insan sağlıklıdır ve kendi kendine yetmektedir. Eğer çiftler kendilerini aileleri içinde emniyette hissetmiyorlarsa bir başkasına yönelirler. Çocuklarda akrabalara veya dış ortamlara yönelir, güvence hissini dışarda ararlar.
- yakınlık ve dayanışma duygusu: dış dünyanın, mesela okul, iş, sosyal çevre gibi, getirdiği strese karşı aile ortamında belirli bir huzurun ve dayanışmanın olması da ailenin temel gereksinimlerinden biridir. Dayanışma ve yakınlık olan ailelerde yaşayan bireyler hayata güven içinde bakarlar. Güvensizlik ortamında yetişmiş bireyler ise kimsenin sözüne inanmazlar ve de kimse ile dayanışmaya girmezler. Bu tür insanlar dünyada diğer insanların kullanılacak birer nesne olduğunu kabul ederler ve ilişkileri çıkar ilişkilerine dayanır.
- sorumluluk duygusu: aile içinde herkezin sorumluluğu paylaşmak durumundadır. Her türlü sorumluluğu kendileri üstlenen anne ve babalar ileride kendi yaşamı için sorumluluk alamayan bireyler yetiştirirler. Su istediği anda anne veya kızkardeşine "bana su getir !" diye seslenen birey ileride hep başkalarının ona su getirmesini bekler. Kendisine sorumluluk verilmeyen çocuk ilerki dönemlerde hep başkalarının yönetiminde olmaya yönelik, kendi fikri olmayan insanlar olurlar.
- zorluklarla başa çıkmayı öğrenme: özellikle erkek çocuklarına hizmet edilen bir kültürden geliyoruz. Kız olsun erkek olsun çocuk kendi işini kendisi yapmayı öğrenmelidir. Bazı durumlarda anne ve baba çocuğu kendi sorunları ile başbaşa bırakmalı ve çocuk başardığı zaman bunu ödüllendirmelidirler. Karşılaştığı her sorunda çocuğuna yardım eden anne ve babalar, ileride hep başkalarından yardım bekleyen, kendi becerilerine güvenmeyen bireyler yetiştirirler.
- mutluluk ve kendini gerçekleştirme ortamı: aile ortamında huzur ve neşe olmalıdır. Bireyler kendilerini güven içinde, kabul edilmiş ve sevilen insanlar olarak hissetmelidirler. Aile fertleri

birbirleri il gurur duymalı ve bunu birlikte paylaşabilmelidir. Bu tür ortamda yetişen bireyler doyumlu bireyler olarak hayata adımlarını atarlar.

- sağlıklı bir manevi yaşam: din huzur veren ve bireye yol gösteren bir unsurdur. Katı din kuralları içinde yetişen çocuk dinden ve Allhtan korkar.Bazı dini kuralları korkusundan dolayı yerine getirir. Katı din kuralları içinde yetişen çocuk, kendi dışındaki kurallara göre yargılanacağını ya da ödüllendirileceğini sanar. Sorumlulukları kendi iç kontrolü ile değil dıştan gelecek olan bir güçten almaya çalışır. Körü körüne inanç bireye ve topluma her zaman zarar getirir. Oysa dünyayı merak eden ve dini kendine temel alarak dış dünyayı keşfe çıkan birey çok daha doyumlu olacaktır. Katı kurallar aynı zamanda başka insanları yargılamayı da beraberinde getirir. Oysa özgür bir manevi hayat dini ve rengi ne olursa olsun hiç bir canlı yaratığın yargılanmamasını öğretir.

Kısaca

Aile içindeki roller katı ise, yaşamı ve dünyayı kalıplar içinde gören bireyler ortaya çıkar. Aile yapısı esnek ise, yaşamı tüm zenginliği ile görebilen, kişilikli insanlar ortaya çıkar. Aile içinde çocuğa sorumluluk verilmiyor ise, çocuk ilerde başkalarına bağımlı bir kişilik geliştirir. Esnek ile derken, farklılıklara toleranslı, kişiyi olması gereken gibi değilde, olduğu gibi kabul eden aile yapısından söz etmekteyiz.

AİLE İÇİ İLETİŞİMİN TEMELİ

Değişik bireylerden oluşan aile içinde iletişim son derece önemlidir. Sağlıklı bir aile düzeninde bireyler görev ve sorumluluklarını kendiliğinden ve doğal bir şekilde yerine getirirler. Bireyler arasında olumlu duygusal bağlar vardır. Herkez birbirine yardım eder ve sahip çıkar.

Sağlıklı aile

İnsan yaşam boyu öğrenen bir varlıktır, yaşanan her tecrübeden ders çıkartarak, öğrenerek ve sorarak yaşamak aile hayatını zenginleştirir.

Bu tutuma sahip olan bireylere olgun insanlar deriz. Olgun insanlar sağlıklı ailenin belirtisidir.

Olgunluğu nasıl tanırız:

- birey kendisi ve diğer insanlar arasındaki sınırı iyi bilir. Başkaları ile dayanışma ve yardımlaşma içindedir ama kendini kötüye kullandırtmaz. Korku ve suçluluk duyguları yoktur. Kendi istemi içinde hayatına yön verir. Sağlıksız ailede bireyin kendine ait bir kişilik geliştirilmesine izin verilmez. Aile içinde otorite olan kişi, aile fertlerinin bağımsız kişilik gelişmesine karşıdır. Herkezin bu otoriteye itaat tmesi beklenir ve bu otoritenin istediği davranışları düzeltmeyenler değişik yöntemler ile cezalandırılır. Çocuk ise onaylanarak ve kabul edilmek ister. Aile çocuğa özgür gelişme ortamı yaratırsa o çocuk sağlıklı olur. Eğer aile çocuğa kendi kişiliğini tanıma fırsatı vermiyorsa çocuğun gelişimi zarara uğrar.
- birey kendini önemli bulur ve kendine saygısı vardır. Aile içinde bireyin kendisini önemli bir insan olarak görmesi bu saygının temelidir. Bireyi olduğu gib kabul eden ve onu destekleyen aile topluma kendisine saygılı bireyler sunar.
- bedensel, zihinsel ve manevi yaşam arasında denge. Sadece dış görünüş ile veya entellektüel faaliyetler ile ilgili değil, tüm bunları manevi hayatla bütünleştirebilen birey yaşamında bir denge kurabilir.
- birey duygu ve heyecanlarını tanır ve onları insanca ifade eder. Kızgınlık, kişinin benlik sınırlarını ve onurunu korumasına olanak verir. Korku, tehlikeli durumlardan sakınmamıza bir habercidir. Hüzün, ayrılma durumlarında, eski bir dönemin kapandığını, yeni bir dönemin başladığını bize bildirir.

Suçluluk, vicdan duygumuzu besler. Sevinç herşeyin yolunda olduğunu bildirir. Utanma ise kendi sınırlarımızı bilmemize, kendi sınırlarımız içinde kalmamızı söyler bize.

Birey bu hislere kendinde rastladığı zaman bunları tanımalı ve sağlıklı bir şekilde ifade edebilmelidir. Bağırıp çağırarak, ya da ağlayarak değil, sakince neyin ne olduğunu belli eder sağlıklı birey.

Sağlıklı ilişkilerde bireyler önemli kararları birlikte alırlar. Sağlıklı ilişki içine giren bireyler ilişkide olduğu diğer kişiyi değerli ve onurlu görür ve onu olduğu gibi kabul eder.

İlişkide karşı tarafı kendisi ile eşit tutmak ve değer vermek, aile içi iletişimin temelini oluşturmaktadır.

Bu eşitliğin kurulması ve ayakta kalabilmesi için bireyin temel özgürlüklerinin bireyler tarafından korunması gerekmektedir.

- hayatta olan biteni özgürce algılama: anne ve babalar çocuklarının geleceği konusunda fikir yürütürler. Ya da geçmişe ya da geleceğe yönelik olurlar. Bu tehlikeli bir olaydır. İçinde bulunduğu anı yaşayamaz çocuk ve devamlı kafasında ya gelecek ya da anne ve babasının onun nasıl bir insan olaması gerektiği tablosu vardır. İlerde evleneceksin, çocukların olacak ya da ilerde sende kocandan çekeceksin diyerek çocuğuna hitap eden bir anne, çocuğunu sağlıksız bir şekilde şartlamaktadır. Bu şartlanma ile dolan çocuk kendine aslında kendisi ne istediğini ve nasıl bir hayat yaşamak istediğini sormaz. Yani içinde bulunduğu anı yaşayamaz.
- bireyin kendi fikrini olduğu gibi ifade edebilme özgürlüğü: sağlıksız ailelerde anne ve babalar çocuklarının ne söyledikleri ve ne düşündükleri ile ilgilenmezler. Belirli kalıplar içinde çocuklarının nasıl düşünmesi gerektiği ile ilgilidirler. Anne ve baba çocuğa ne düşünmesi ve ne yapması konusunda itici güç olurlar. Böylece çocuğu belirli bir kalıba sokar ve mutsuz bir yaşamın tohumlarını ekmiş olur. Çocuk böyle bir aileden geliyorsa hayatı boyunca merak etmemeyi, düşünmemeyi ve kendi istediği yönde hareket etmemeyi öğrenir.
- kendi duygularını olduğu gibi ifade edebilme özgürlüğü: çocuğun gülmesi ve ağlamasının kınandığı ortamlara hepimiz tanık olmuşuzdur. Sağlıksız aile yapısında çocuğun hangi duygular içinde olduğuna önem verilmez. Hangi duyguları ne zaman, hangi şartlar altında göstermesi gerektiği aileyi daha çok ilgilendirir. Bir de bu durumda alay olayı vardır, çocuk mesela korksa, korkması ile alay edilir. Sağlıklı aile yapısında çocuğun duygularına saygı vardır ve kendisi aile alay edilmez.
- bireyin bir şeyi isteme ya da red etme özgürlüğü: mesela sağlıklı bir aile ortamında çocuk yemek yemeye zorlanmaz. Çocuk kendi seçimlerinin sorumluluğunu taşımayı öğrenir. Çocuğun önüne yemek konur ve masada istediği kadar yer. Gece karnı acıkınca, anne yemeğin masada yenmesi gerektiğini söyler ve çocuk belki o gece aç yatar ama bir daha bu hataya düşmez ve masada yemeğini yer. Ya da, başka bir örnek, halalar, teyzeler çocuğu öpmek istedikleri zaman ve de çocuk bunu red ettiği zaman, çocuk tenkid edilir. Çocuğun hayır demesi bir yanlış olarak kendisine empoze edilir.
- Bireyin kendi istediği yönde kendini geliştime özgürlüğü: sağlıksız aile yapısında, kimin ne olması katı kurallar içinde belirlenmiştir. Bireye sürekli nasıl bir insan olması ve nasıl bir hayat yaşaması anlatılır. Çocuk büyüyünce nasıl bir meslek seçecek, kiminle evlenecek sürekli çocuğa anlatılır. Kendi seçimlerine yer yoktur. Manevi yaşamda da çocuk baskı altında tutulur, neye nasıl inanacağına bile aile karar verir. Bunun dışına çıkmaya çalışanlar ise korkutulur. Bireyin araştırma, keşfetme özgürlüğü yoktur.

Kısaca

Yukarıda özetlenen unsurlara bakıldığında zaman sağlıksız aile yapısında şiddetin daha fazla var olma şansı olduğunu görüyoruz.

Bireyin kendi kişisel yapılanmasına izin verilmeyen her ailede bir ceryan alanı oluşur.

Aile içinde bireyler oynanması gereken rolleri canları gibi korurlar. Baba genelde otoritedir ve anne dahil olmak üzere herkez babanın koyduğu kalıplar içinde kendini geliştirmek zorundadır.

Bu kalıplara karşı koyma cesaretini gösteren bireyler ise hem baba hem de aile ve akrabalar tarafından cezalandırılır. Kendi yoluna gitmek isteyenler ise engellenir.

Bu durumda sağlıksız aile yapısında bireyin haklarının çiğnenmesi söz konusudur.

Şiddetin temelinde bireylerin olmak istedikleri gibi olmasına izin verilmemesi yatar. Sen olduğun gibi olamazsın, benim istediğim gibi olacaksın, senin kendi fikirlerin olmayacak, benim fikirlerime

uyacaksın dır verilen mesaj. Bu mesajla büyüyen birey hayatı boyunca kendi öz kişiliğini arar ve mutsuz olur.

Gelin şimdi şiddetin kendini gösterdiği durumlara bakalım.

AİLE İÇİ ŞİDDET

Bu durumda karı koca arasında olan şiddet söz konusudur. Olur olmadık nedenlerden dolayı tokat atılması ya da eşlerden biri istediği olmadı diye diğerini dövmesi bu şiddetin en belirgin olanıdır.

39 yaşında olan Nalan bakın bu konuda ne diyor:

“ 17 yaşında evlendirildim, kocamı daha önce tanımıyordum. Herşey çok güzel oldu, düğün ve balayı, kayınvalidemde çok iyiydi. Evlendikten bir sene sonra kızımız doğdu. Kızım bir yaşına gelince kocamın bana olan tavırları değişti. O anlayışlı adamın yerini sanki bir canavar aldı. İlk önce yüzğme inen tokatlarla başlayan olay sonra dayığa dönüştü. Hemen hemen her gün bana dayak atmaya başlamıştı. Annem ve kayınvalidem kızım kal. Kocandır dayan dediler. Dayak çok kötü bir şey, onur kırıcı bir şey. İntaharı bile düşündüğüm oldu”.

Dayak sadece kişinin bedenine olan bir saldırı değil aynı zamanda insanın nefesine olan bir saldırıdır. Psikolojik etkileri büyüktür. Mesela insanı korkak yapar, pırstırı, yani pasif yapar.

Dayak olayında her zaman bir güç dengesizliği söz konusudur. Erkek gücünü kadını dövmek için kullanır. Bu güce karşı gelemeyen kadın pırsar ve karşı koyamaz.

Kadın karşı çıkmaya çekinir ve o çekindikçe de eşi dayak atmaya devam eder.

Evlilik içinde şiddet:

- eşleri birbirinden uzaklaştırır
- kadının izole olmasını beraberinde getirir
- aile içinde tamiri olmayan mutsuzluğa yol açar
- güç dengeleri sağlıksız gelişir
- ailenin yaşam kalitesini düşürür

Kötü laf ve azarlama

Sadece dayak değil küfür ve aşağılayıcı sözlerde şiddete girmektedir. Bir insana söylenen kötü söz o insanın gururunu ve yaşam zevkini zedeler. Bir insana edilen küfür dayak atmaya eşdeğerdedir. Küfür ve ağır laf insanı küçültür.

Bilindiği gibi Türk kültüründe söylenen sözün bir gücü vardır. İnsanlar sözlede birbirlerini ezebilirler.

Ağır söz eden bir insan aslında insanlık sınırını aşmıştır. Yani karşıdakini düşünmez, onu sadece kırmak amacı ile kötü laflar ederek moralini çökertir. Aslında amaç karşıdakine eziyet etmek ve böylece karşıdakini hakimiyeti altına almaktır.

Bu durumdada insanın gururu ayaklar altına alınmış olur.

Davranışlarla şiddet uygulama

Ev içinde şiddet kendini çeşitli yollarla belli eder demiştik. Her zaman dayak veya küfür de olmayabilir. Davranışlar ile de şiddet uygulanabilir. Mesela evde bulunan eşyaları tekmelemek, yemeği yere atmak, kadına ait eşyaları parçalamak gibi.

Kadınla konuşmamak, onun dediklerini duymamazlıktan gelmek ya da kadına söylemek istediğini bir başkası aracılığı ile söylemek, ya da çocukları mesajcı olarak kullanmak. Mesela, git annene şunu söyle, ya da o kadına şunları söyle, gibi davranışlar ile karşıdakini küçümsemek.

Başkalarının yanında kadını küçük düşürmek te bu tür davranışların içindedir.

Eve kilitleme ya da kişisel özgürlüklerin kısıtlanması

Kadının evden giriş çıkışlarını denetlemek, gittiği yerde onu kontrol etmek ya da evden izinsiz çıkmasına engel olmak ya da eve hapis etmek te, şiddetin bir türüdür.

Her insan dünyaya özgür gelmiştir ve de özgür davranmak bireylerin en doğal hakkıdır. Aile içinde özgürlük kısıtlanması genellikle erkeğin kadına uyguladığı bir güç gösterisidir.

Ben senin hayatına karar veririm diyen erkek aslında karısının hayatını kadına zindan etmektedir.

Erkek ve koca olduğu için kendisine verilen gücü karısını bastırmak için kullanır erkek ve bunu yaparken de haklı olduğunu düşünür.

"Onu yapma bunu yapma" diye karısının herşeyine karışan erkekler vardır. Başka bir bireyi yönetmeye kalkan bu mantık elbette son derece sağlıksız ve baskıcıdır.

Aynı zamanda eşinin giydiğine bile karışan eşler vardır. Onlarda yukarıda bahsettiğimiz gibi eşlerinin yaşamlarını kontrol etmeyi kendilerinde bir hak olarak görmekteydirler. Bu baskıcı tavrın bir başka şekli ise, onunla bununla konuşma diyerek bireyin sosyal alanını kısıtlamaktır. Bu tür tavırların sevgi ile hiç bir ilgisi yoktur.

Bir insanın ne yaptığını ne giydiğini, kiminle konuşup konuşmadığını denetlemek istemek, diğer kişinin nefesine yapılan bir tecavüz etmek demektir.

Parasal kısıtlama

Günümüzde bireyin bağımsızlığı ekonomik gücü ile ölçülmekte ve genelde kadın çalışmamakta. Geleneksel evliliklerde ise erkek her zaman parayı kazanandır. Para erkekte olduğu sürece evin gider gelirlerini o kontrol eder ve kararları o alır. Kadının para konusunda söz hakkı genelde azdır. Bir harcama yapacağı zaman kocasından para istemek durumundadır. Sağlıklı evliliklerde büyük bir sorun olmayan bu sorun sağlıksız aile yapısında başlı başına bir sorundur. Bu tür ailelerde para her zaman bir baskı aracı olarak kullanılır.

Kadın her istediğini alamaz, eğer yakındaysalar, istediğini alabilmek için kendi ailesine başvurur.

Çocukları kullanarak tehdit

Burada çocuklar hem anne baba arsından birer mesajcı olarak kullanılır, yani "git annene söyle bu gün makarna yapsın" ya da "git annene söyle çenesini kapasın" gibi laflar edilir.

Ya da çocukların yanında annenin aşağılanması, ya da dövülmesi de aynı şiddet olayına girmektedir. Annenin çocuklar yanında aşağılanıp dövülmesi çok zararlı bir şeydir. Anne çocuklara güvence veren ve çocuğun ilk tutunduğu kişidir. Çocuk ilk tutanağı ve güvencesi olan annesinin hırpalandığını ve çaresiz bir biçimde dayak yediğine tanık olduğu zaman, dünyaya küser. Küskün, güvensiz, tatminsiz ve mızumsuz çocuk ya da çocuklar olarak hayata adımlarını atarlar.

Bazı aşırı durumlarda ise baba çocuklara bir şey yapacağım diye anneyi tehdit eder.

"evden gidersen çocukları sana göstermem" ya da "beni dinlemezsen çocuklara acı veririm, onları döverim" ya da " çocukları çıkarırım, hayatta göremezsin" gibi laflarla kadın tehdit edilir.

Bu konuda da amaç kadına baskı yapmak ve kadını en ince damarından, yani çocuklarından yola çıkarak yaralamaktır.

Cinsel ilişkiye zorlama

Cinsellik iki kişi arasında ve sadece iki kişiyi ilgilendiren bir olaydır. Bireylerin mahremiyetidir ve kutsal olarak algılanması, saygı duyulması gerekir. Cinsellik ancak iki kişininde onayı olduğu zaman paylaşılır. Taraflardan biri istemiyorsa cinsellik olamaz.

Sağlıksız aile yapısında cinsellik te diğer unsurların baskı aracı olarak kullanıldığı gibi, bir baskı aracı, güç gösterisi olarak algılanır. Karısını aşağılamak isteyen erkek karısını kuvvet gücü ile cinsel ilişkiye zorlar.

NAMUS ADINA UYGULANAN ŞİDDET VE TÖRE CİNAYETLERİ

Bu olay başlı başına kültürel bir olaydır. Yukarıda bahsettiğimiz unsurlar her kültürde kendini belli etmektedir. Fakat namus ve töre cinayetleri Akdeniz ve Güney Amerikada görülmektedir. Geleneksel toplum yapısında daha çok karşılaşılan namus ve töre olaylarında daha çok kadın kurban olmaktadır. Aile namusundan kadın sorumlu tutulur.

Bu olayların elbette bir tarihçesi ve açıklanabilir nedenleri vardır. Mesela eskiden bir arada oturan aileler ekonomik bir birlik oluşturmaktaydılar. Bir arada dengelenen bu aile topluluklarında aileler arası kız alıp vermeler, malın eşit bölünmesi gibi ortaya çıkan değerler namus ve töre adı altında bir çok kuralında oluşmasının beraberinde getirmiş oldu.

Bu kitabın amacı hayatında şiddete son vermek isteyen insanlara yol göstermek olduğu için, namus ve töre olaylarının geçmişine fazla inmiyoruz.

Ne adına yapılırsa yapılsın bir yaşan varlığa uygulanan her türlü şiddet ve zulüm kınanmalıdır. Bu zulüm sadece kadına değil erkeğe de yapılmaktadır. Erkek çocukları babaları tarafından yönlendirilmekte ve erkek evlattan bekleneni yerine getirmektedirler.

Kan davalarında ise erkeklerde cinayete kurban gitmektedirler.

Namus ve töre olaylarında her ne kadar çoğunlukta kadınlar kurban oldukları halde, suçlu olarak erkekleri göstermek yanlıştır. Sorun gelenek ve görenek sorunudur ve sorunu çözmek istiyorsak gelenek ve göreneklerimize inmemiz gerekir.

Kan davaları

Kan gütme, bir aile ya da aşiretin üyelerine karşı, başka bir aile ya da kabile ya da aşiret üyelerinin çeşitli nedenlerle duydukları kin dolayısı ile birbirlerinin yaşamlarına son vermeleridir.

Bu neden toprak anlaşmazlığı, mülkiyet iddiaları, tarlaların sınır anlaşmazlıkları, sulardan , otlaklardan yararlanmada anlaşmazlık biçimlerinde kendini ortaya koyar

Namus cinayetleri

Namus cinayetlerini anlamamız için önce namus kavramını ele alalım. Namus kavramının içeriği cinsel davranışa ilişkin gelenek ve göreneklerden kaynaklanır. Burada kural, cinsel saflık ve sakınmadan oluşur. Saflığı korumak kadına düşen sorumluluklardan birisidir. Sakınma ise, her iki cinside ilgilendirir. Kadının namusu, saflığını evlenmeden önce koruması demektir. Kadın evlendikten sonra cinselliğini kocasına sunmak zorundadır, bunun dışında herşey namussuzluk sayılır. Bu devrede cinayet olabilir. Erkeğin sorumluluğu ise kendine bağlı olan kadın ve kızların namusunu titizlikle korumaktır.

Bir ayrı konum ise şeref kavramıdır. Genel olarak bireyin ya da ailesinin toplumsal itibarı ya da saygınlığı olarak tanımlanabilir. Erkekler erkekçe tutumlar takınarak kadının namusunu korur, kadınsa cinsel sakınmaya önem verir.

Kadın cinselliğinden ve kadınlığından utanır.

Bu utancada namuslu adı verilir. Oysa yukarıda da sağlıklı aile yapısından söz etmiştik.

Bu yapıda verilen yön kalıplaşmıştır. Çocuklara kalıplaşmış değerler verilir. Oysa namus anlayışı insanın içinden gelen imanla daha çok ilgilidir. Eşler kendi seçimleri olarak birbirlerini seçmiş olmalı ve özgürce ne erkekliklerinden ne de kadınlıklarından utanarak, birbirlerine sadakat sözü vererek evliliklerini sürdürmelidirler.

Kız kaçırımlar, kadınlarla ilgili çeşitli konular, küfür, dedikodu, silah taşıma da bu namus çerçevesi içinde ele alınabilir.

Töre cinayetlerinde namus önemli bir yer alır. Bir şiddet biçimi olan namus cinayetleri Türk toplumunun Kültüründen, özellikle değer sisteminden kaynaklanmaktadır.

Bu cinayetlerin temelinde akrabalık ilişkileri yatmaktadır.

Töreler

Namus cinayetleri sert ve acımasız bir törenin sonucudur. Kadının iffeti, erkeğin namus ve şerefi sayılır. Kadınların bu konumda yeri düşüktür. Böylece kadın gereksiz ve aşırı derecede cinsellik alanına itilmiştir. Kadına namus va cinsellik gözü ile bakılmaktadır.

Oysa cinsel kimlik, kişilik yelpazesinde kimliklerden sadece bir tanesidir.

En somut örneği kadının bekaretidir. Kadın evlenmeden önce bir başka erkek ile yatamaz.

Bekaretin yitmesi cinayetlere yol açabiliyor.

Kadının töre cinayetlerine kurban gitmesinin diğer nedenleri ise:

- gayrimeşru bebek doğurması
- genç kadının kocasını terk edip başkasıyla kaçması
- kızın bir gence sevdalanması
- kızın evlilik öncesi hamile kalması
- kızın sevdiği genç ile evden kaçması
- kızın kötü yola düşmesi

Öldürme işlemini yapanlar ise kocalar, babalar, erkek kardeşler ve diğer erkek akrabalar. Kadının öldürülmesine genelde aile meclisi karar verir. Türkiyede adam öldürme nedenleri arasında ilk sırada namusu ya da şerefi korumak yer almaktadır. Öldürmeler 18 yaşından küçükler tarafından gerçekleştirilmektedir. Kanuna göre daha az ceza aldıkları içindir bu. Öldürme biçimleri ise, boğup nehire atma, traktörle ezme, cadde ortasında gırtlak kesme ve kurşunlanma biçiminde olmaktadır.

ŞİDDETİN AÇTIĞI YARALAR

Şiddete maruz kalan insan zarar görmüş insandır. Çocukken şiddet ortamında yetişen çocuk ilerde korkak olur, kendine güveni olmayan ve mutsuz bir insan olarak hayata adımlarını atar.

Bu çocuğun içinde en çok yer kaplayan duygular şunlardır:

- ben değersizim
- beni kimse sevmiyor
- başka insanlar beni yönetmeli
- kimseye güvenmemeliyim
- kendimi çok iyi korumam lazım

Şiddete maruz kalmış erişkin kişi ise pırsar, zayıf düşer ve karşı koyma gücünü kaybeder. Elleri kolları felce uğramış gibidir. Kendini değersiz hisseden insan hayatının senaryosunu kendi elinde tutamaz. Hep başkalarının ve çevre unsurunun kurbanı olur. Yaşamını değiştirmek istediği halde, evde her gün dayak yediği halde, konu komşu ne der diye düşünür ve dayaklara katlanır.

Pırsan ve kendi içine kapanan insan mutsuz ve sağlıksız bir insandır. Ne kendisine ne çocuklarına ne de çevresine hayrı dokunur.

Ne olduğu anlaşılamayan hastalıktan hastalığa düşer ve mutsuzluğunun nedenini kaderde arar. Yaşama zevki kalmadığı için de bulunduğu ezik ve sağlıksız durumu düzeltmeyi bile düşünemez hale gelmiştir.

Dayağın pıstırmasının, zayıf düşürmesinin yanı sıra kişinin ailesinden aldığı mesajlar da önemlidir:

- sağlıksız aile yapısında gördüğümüz gibi kişiye ne olması, nasıl bir insan olması gerektiği anlatılır. Bireyin ne olmak istediği sorulmaz. Bu ortamda yetişen kişinin kendi fikri yoktur varsa bile bastırır, açıklamaya cesareti yoktur.
- din korkusu kuvvetlidir. Babasına kocasına karşı gelen Allah tarafından cezalandırılır diye terbiye edilir kadın ve kızların çoğu. Din manevi değer yerine bir korkutucudur. Kendi yolunu seçme cesaretini gösteremez birey. Dayanmayı ve katlanmayı dini bir olaya döndürmektedir aile ve verilen terbiye.
- Baban yasaklar, baban döver, babaya karşı gelinmez mesajları babanın otoritesini kayıtsız şartsız kabul edilmesini mesaj olarak verir. Kendi içgüdülerini ve kalbinin sesini dinleyen birey ise bu hisleri babasına ters düştüğü için kendisini yanlış hisseder. Oysa kendi içgüdülerini dinleyen insan son derece sağlıklıdır. Sadece babanın kalıplarına ters düştü diye kendinden şüphe etmeye başlar ve o andan itibaren ipler kendi elinden kaçmaya başlar.
- Kocandır yapar, denmesi de aynı kategoriye girer. Kadının evli olması sorumluluğun babadan kocaya kayması demektir. Babanın koyduğu kalıpları şimdi koca koymaktadır. Kocanın dediği yapılır, kocanın dayağına katlanılır mantığı son derece sağlıksızdır. Hayatından memnun olmayan ve bir de dayan yiyen kadın, kocasına ters düşmemek için katlanır.
- Katlanmak ve kötü duruma dayanmak iyi bir şeymiş gibi yüceltilir. Kadın o adama nasılda dayandı, diye çevre kadını över. Dayak yemek ve aşağılanmalara dayanmak marifet gibiymiş gösterilir. Katlanan insanın kutsallığı da sadece bir yanıltmacadır. Erkeğin egemenliği korunması için bir yanıltmacadır. Çeken insanı övmek son derece yanıltıcıdır.

- ailem dağılmasın, diye katlanmak ta yanlıştır. Eğer evdeki şiddet son haddini almış ve çiftler arasında konuşarak anlaşmak mümkün değilse ailenin zaten bir arada olmadığı artık ortadadır. Aile içinde huzursuzluk olabilir, her ailede huzursuzluklar yaşanabilir. Fakat şiddet ve dayak söz konusu olunca ortada ciddi sorunlar var demektir. Bu sorunlara bir çözüm aranmasında hem erkek hem kadın bir çaba göstermiyorsa o ailenin dağılması zaten kaçınılmazdır. Kadın, ailem dağılmasın diye sağlıklı ve şiddet dolu bir evliliği ayakta tutuyorsa, hem kendine yazık etmiş olur hem de çocuklarının zararlı bir ortamda büyümesine göz yummuş olur.
- çocuklar var gidemem de aynı kategoriye girer. Bazı durumlarda baba çocuklara düşkündür. Eşine kötü davranır, döver ama çocuklar ile arası iyidir. Anne bu durumlarda bocalar. Kocasını ile olan sağlıklı ilişkisine çocukların hatırı için katlanır. Fakat kadın bu durumlarda kendine şunu sormalıdır, babaları ile ilişkileri iyi ama ben bu durumda nasıl bir anneyim. Çocuklar için katlanan, dayak ve aşağılanmaya evet diyen bir anne ne derece sağlıklı bir örnek olabilir. Kadın yine kendini arka plana atmakta ve kendi mutluluğunun ailenin sağlıklı gelişmesi için ne kadar önemli olduğunun idrakında olmamakta.
- konu komşu ne der, ailem, akrabalar ne der. Bu sorularda kadının aklından geçmektedir. Zaten sosyal baskının yoğun olduğu toplumsal kesimden gelen kadın, kendi derdi kendine yetmiyormuş gibi konu komşu ve çevresiyle de savaşmak zorunda kalmaktadır. Dedikodu ve sosyal kontrolün bol olduğu yaşamında evde yaşadığı sorunları dışarı taşımamaya dikkat eden kadın, sonuçta yine kaybeden olmaktadır. Aile ve akraba baskısı da aynı cinstendir. Ailenin adı çıkmasın diye kadına, otur yerinde, sesini çıkartma mesajı verilir.

Çevre korkusu ile kadın yardım arayamaz, hatta kendi ailesi ile bile durumu konuşamaz.

- kocam kıskançlığından yapıyor, seven insan kıskanır da bir kendini aldatmacadır. Aşırı kıskançlık bir hastalıktır. İlişkilerde kimse kimseye baskı yapamaz, hükmü altına alamaz. Her birey kendisi olmakta, kendi kişiliğini istediği biçimde taşımakta özgürdür. Aşırı kıskançlık bir diğerini hükmetmek demektir. Gerçekten seven insan eşini seçimlerinde ve hareket alanında özgür bırakır. Sevmek insanın içinden gelen bir şeydir.
- ben hayır dersem ya da evden gidersem millet arkamdan dedikodu yapar: da bir korkudur. Dedikodu son derece zarar verici bir olay ve insanların mahremiyetine yapılan bir tecavüzdür. Başka insanlar hakkında olur olmadık fikirler üretmek, insanların arkasından konuşmak korkak bir kişilik sergiler. Dedikodu zor durumda olan insanların içinde buldukları şartları değiştirmesinde engel yaratır. Zor ve mutsuz bir yaşamı seçmek mi yoksa dedikoduya aldırmandan kendi hayatını yaşayacak kadın, bu soruya dürüstçe cevap vermelidir. Bazı durumlarda kadın seçim yapmak zorundadır.

Töre cinayetleri ve namus olayları

Kadına namus adına yapılan zulümden ve cinayetlerden söz ettik. Aldığı aile terbiyesi yanında bireyler ait oldukları kültürden de büyük bir oranda etkilenirler. Kültür paylaşılan değer yargılarının bir sisteminden oluşmaktadır. Bu sistem hatta eğitim tarzımızda işlemiştir. Namus, gelenek ve görenek adına kadınlara baskı uygulanmakta ve hatta kadınlar öldürülmektedirler.

Namus elbette korunması gereken bir şeydir, insanın onuru ve şerefi de aynı. Fakat bunlardan kişi ilk başta kendisi sorumludur. Kendisi seçim yapmak zorundadır. Eğer karısının bakire olmasını istiyorsa bir erkek, bakire olmayan bir kadınla takılmamalıdır. Eğer karısı kendisini aldatmışsa erkek karısından boşanmakta ya da karısını affetmekte özgürdür. Eğer kızı evden kaçtı ise kahr olan baba, kızının neden kaçtığını öğrenip onun nedenlerini anlamak istemekte özgürdür. Kalıplar içinde sıkışmış insanlar ilk etapta korkarlar. Başına ne geldi diye şoka girerler. Ve ilk yaptıkları şey yine kalıplar doğrultusunda hareket etmektir.

Töre cinayetleri ve namus olaylarında insanlar kalıplardan yola çıkarak davranış göstermektedir. Tüm mesele bu kalıplardan kurtularak bireylere insan olarak yaklaşmaktır. Töre ve namus meselesi ile karşılaşan herkez kendine şu soruları sormalıdır:

- karşı karşıya olduğum durumun ciddiyeti nedir ? hayatım tehlikede mi?
- Bu durumu kiminle konuşabilirim?
- Kendimi nasıl emniyet altına alabilirim?
- Bu durumu psikolojik olarak halledebilirim?

Temel kurallar

- birey hiçkimsenin kendisine saldırmamasına ve kendisine öldürmesine izin vermemelidir
- herkez kendi istediği hayatı kurmak ve sürdürmekte özgürdür
- hiç bir birey diğer bir bireyi kendi hükmü altına alamaz
- bir insana el kaldıran kişi baştan haksızdır, dayağın nedeni yoktur, olamaz

Kitabın başında herkezin şiddet çemberini yıkabileceğini ama bunun kolay olmadığını yazmıştık. Elbette insanın karşılaştığı tüm olumsuzluğa rağmen, hayatının akışını değiştirmesi hiç te kolay değildir.

Bunun için iç ve dış etkenlerin harekete geçirilmesi lazımdır. İç etkenler kişiyi harekete geçirecek unsurlardan oluşur.

Dış etkenler ise bireye yardımcı olacak kurum ve kuruluşlardır.

ŞİDDET VE NAMUS, TÖRE OLAYLARINA NASIL BİR SON VERİRİZ

İç etkenler:

- birey o güne kadar kendi içinde bastıracağı hislerin farkına varmalıdır. Babası onu evlendirmek istediğini söylediğinde ilk duyduğu tepkiyi kişi unutmamalıdır. Korkusundan duygularını bastıran insan ortalık biraz sakinleşince kendine vakit ayırmalı ve hislerinin ne olduğunu iyice kendi içine sindirmelidir. Korku en kötü kılavuzdur. Birey kendine ait hislerin farkına varmalı ve bu doğrultuda kararlar almalıdır.
- Her aile farklıdır, onların kızı ya da karısı bak böyle kötü oldu, lafları kulağınıza geldiği zaman bunun üzerinde durmayın. Her koyun kendi bacağından asılır, bunu olumlu anlamda ele alırsak, herkezin durumu özel bir durumdur ve karşılaştırma yapmak son derece yanlıştır. Siz kendi bireysel seçimlerinizden kesinlikle vazgeçmeyin, yaşam sizin yaşamınızdır ve bir başkası değil, yaşıyacak olan da siz olacaksınız.
- kendinizi değerli görmekte kararlı olun. Bu dünyada yaşayan her yaratık değerlidir. Belki toplumun istediği gibi kariyeriniz ya da işiniz yok, ya da televizyonda gördüğünüz kadınlar kadar alımlı, güzel değilsiniz. Ama unutmayın ki bunlar hep gelip geçici değerler ve güzelliklerdir. Kendini önemli ve kendini değerli gören herkezin iç güzelliği mutlaka dışınada yansıtacaktır. İster erkek ister kadın olun, kendinize verdiğiniz değer, başkalarının size değer vermesini beraberinde getirecektir. Kendine değer vermeyen insana hiçkimse değer vermez.
- mutlu ve sağlıklı bir yaşam herkezin hakkıdır, şiddet normal değildir. Mutluluk ve iç huzur, aile içinde kişinin kendisini emniyette hissetmesidir normal olan. Özgür ve mutlu olmak sizin en büyük hakkınızdır, bunu hiç bir zaman aklınızdan çıkartmayın.
- Eş seçimi sizin özgür yapmanız gereken bir seçimdir. Babanız veya anneniz sizin için bir eş seçebilirler ama o eşle hayatı paylaşacak olan yine sizsiniz. Eş seçiminde çok titiz ve dikkatli olmalısınız. İlede olsun, çocuğun ayağı bağlansın diye insanlar evlendirilemezler. Bu ilerde bir çok sorunu va mutsuzluğu hatta ayrılığı da beraberinde getiren bir tutumdur. Eşler birbirleri ile bir hayat geçireceklerdir, anlaşmaları, uyuşmaları şarttır. İlerde çocuk yetiştirecek olan bu insanların iyi anlaşması herşeyden önemlidir. Hollanda da yetişen nesil Türkiyeden eş getirdiği durumlarda ortaya bir çok problem çıkmaktadır. Türkiyeden gelen damat veya gelin çok farklı bir yapılanmadan geldiği için hem kocasını, onun ailesini hem de toplumu anlamakta ve ayak uydurmakta zorluklar çekmektedir.

Hollanda da yetişen gençlerin yine burada yetişmiş birisi ile evlenmeleri bir çok sorunu en aza indirecek ve birbirini tanıyan, içinde bulunduğu şartlarda heberdar olan çiftler ortaya çıkacaktır.

- Birey hem kendi hem de içinde bulunduğu sosyal çevre ile uyum içinde olmayı öğrenmelidir. Sosyal çevre ve aile mutlaka önemlidir ama önce can sonra canan hesabı, birey kendini ön plana almayı becerebilmelidir. Kendi yaşamının iplerini kendi ellerinde tutarak, kendi kararlarını kendisi alarak bunu gerçekleştirebilir birey. Bu konuda savaştan ve girişken olmayı bilmelidir. İçinde bulunduğu sosyal çevrenin kurallarını çiğnemenin, saygı ve sevgisini, sorumluluklarını eksik ve ihmal etmeden, kendi yaşamını merkeze almalıdır birey.
- bazı kültürel değerlerimizin sorgulanması gerekir, mesela görücü usulü ile yapılan evlilikler ne kadar sağlıklıdır? Ya da bir insanın istemediği bir şeyi yaptırmak ne derecede insanlığa yakışı? Bireyin kiminle evleneceğine karar vermek, ya da hangi okulu seçmesi gerektiğine karar verilmesi acaba o kadar doğru şeyler mi?
Kendi değer yargılarımızı yeteri kadar sorguluyormuyuz?
Hayatını mutlu ve sağlıklı geçirmek isteyen her birey bunu yapmalı, kendisini mutsuz yapan değer yargılarından arınmanın yollarını bulmalıdır.

Dış etkenler Hollanda da halka hizmet vermekte olan kurumlardır.

YARDIM İÇİN BAŞVURABİLECEĞİNİZ KURUM VE KURULUŞLAR

Hollanda da bireylerin çeşitli sorunlar için başvurabileceği bir çok kurum vardır. Bizim kültürümüzde kişisel yardım için bir kuruma başvurma geleneği yoktur. Genellikle sorunlarımızı aile içinde çözeriz. Elbette sorunların aile içinde halledilmesi her zaman olumludur fakat aile içinde çözülemeyecek sorunlar da vardır. Bazı sorunlar aileyi aşar ve ailenin bu sorunları çözmesi olanaksızdır. Mesela sorun aile içi ilişkilerse ya da ailede bir kan davası söz konusu ise ya da ailede farklılıklara anlayış yoksa birey sorunları ile yalnız kalır. Bazı bireyler kendi çözümlerini kendileri bulur ve sorunlarını hallederler. Ama bazı sorunlar kişinin kapasitesini aşar ve birey sorunları altından kalkamaz. Bu durum o aşırı çıkmaza girince bireyi intahara bile sürükleyebilir.

Her ne kadar kurumlardan yardım istemeye alışkın değilsek, yaşantımızın istediğimiz bir şekilde gitmesi için sorumluluk almalıyız. Bunun içinde yardım kurumlarına başvurmadan çekinmeyelim.

Sorunlarınızın üstesinden gelemediğiniz zaman ya da hayatınız tehlikede ise atabileceğiniz adımlar şunlar olabilir:

- 1) Ev doktorunuz, huisarts: her ailenin bir ev doktoru vardır. Her ne kadar ev doktoru tüm ailenin doktoru olsa da, danışmak istediğiniz özel bir konunuz varsa ev doktoru sizinle konuştuklarını diğer aile fertlerine anlatmaz. Konuştuğunuz ve danıştığınız konu doktor ve sizin aranızda kalır. Yaşadığınız her sorun için ev doktorunuza başvurunuz. Eğer aile içinde şiddet söz konusu ise, doktor eşimi de tanıyor aman rezil olmasın, diye düşünmeyin. Yaşam sizin yaşamınızdır ve elbette hiçkimse eşini bir başkasına şikayet etmek istemez. Ama evdeki durumunuz sizin dayanma gücünüzü aşarsa, kendi sağlığını seçmek zorundasınız.
Gurur ve ayıplanma korkunuzu bir an için bir kenara bırakıp kendinizi ve çocuklarınızı kurtarmanız gerekmektedir. İlk adım ev doktorunuz olabilir. Ev doktorunuz sizin hakkınızda çok şey bilir, geçirdiğiniz hastalıklardan ve yaşadığınız bunalımlardan haberi vardır. Aynı zamanda ailenizde tanıdığı için sizin sorunlarınızı iyi anlayacak bir konuma sahiptir. Size yol gösterir ya da size yardımcı olacak bir kurum ile ilişkiye geçer.
- 2) Algemeen Maatschappelijk Werk: Hollanda da her şehirde, algemeen maatschappelijk werk adı altında çalışan, sosyal yardım büroları vardır. Bu bürolarda genelde Türkçe konuşan elemanlar bulunmaktadır. Yardım bedavadır ve kendiniz telefon rehberinden numarayı bulup randevu yapabilirsiniz. Bu bürolarda anlattıklarınız gizli tutulur ve çalışanların anlattıklarınızı gizli tutma konusunda yeminleri vardır. Hiç korkmadan başvurabilirsiniz.
Size hangi konuda yardımcı olabiliriz diye sordukları zaman, bunu daha kendinizde bilmediğinizi ama içinizde bir sıkıntı olduğunu, konuşarak sorunu anlatabileceğinizi söyleyebilirsiniz.

- 3) Kendi Sosyal Çevreniz: Çevrenizde tanıdığınız bir abla veya ağbi varsa onunla konuşabilirsiniz. Bu bir Türk olursa sizi daha iyi anlıyacak ve anlattıklarınızın kültürel yapısını kavriyarak size yol gösterebilecektir.
Bu güvendiğiniz kişi aile içi sorunlarda arabuluculukta yapabilir. Bazı olaylarda eşler işin içinden çıkamazlar. Daha tecrübeli bir kişi ya da olaya dışardan bakabilen bir kişinin yardımı faydalı olabilir. Fakat bu kişiye sonsuz bir güven duymanız şarttır.
- 4) Öğretmeniniz size yardımcı olabilir: okula gidiyorsanız öğretmeniniz ile konuşun, aile içinde olan huzursuzluklar mutlaka okul hayatınızda etkileyecektir. Aileniz sizi o yaz tatilde, istemediğiniz birisi ile evlendirmek ya da nişanlamak istiyorsa, hemen öğretmeniniz ile konuşun. Birlikte ya bir arabulucu araştırın, bu camiden birisi olabilir, ya da aile içinde güvendiğiniz birisi ya da bir sosyal görevli olabilir.
En aşırı durumda evden kaçmak te bir çözüm olabilir, gençlerin kalabileceği yurtlar ve sığınma evleri bulunmaktadır. Hatta bazı büyük şehirlerde sadece müslümanların alındığı sığınma evleride vardır.
- 5) Kadınlar için sığınma evleri: eğer acilen evden ayrılmanız gerekiyor ise, blijf van mijn lijf, denen sığınma evlerine başvurabilirsiniz. Bu evlerin telefon numaraları telefon rehberinde bulunmaktadır. Adresler gizlidir ve bu kurumlar polisle beraber çalışmaktadır. Hiç çekinmeden başvurabilirsiniz. Bazı insanlar bu tür evlerin kötü olduğu lafını yaymışlardır. Sakın bu tür önyargılara inanmayın. Kadınlar için son derece emniyetli ve temiz yerlerdir. Sizin rızanız olmadan bu tür yerlerde hiç kimse size karışmaz. Çalışanlar size yardımcı olmak için ellerinden geleni yapan, eğitimli insanlardır.
Bu evlere çocuklarınızı da götürebilirsiniz, onlar için ayrıca çocuklarla ilgilenen bir görevli bile bulunmaktadır.

Polis

- 6) Baktınız ne bir kurum ya da güvendiğiniz kişi size yardım edebilecek bir durumdasınız emen polise başvurabilirsiniz.
Bunun çeşitli yöntemleri vardır:
- 1) evdesiniz ve eşiniz size saldırmakta, hemen polise telefon ederek “stuur iemand langs, mijn leven is in gevaar” diyerek polise adresinizi verin. Polis geldiği zaman eğer gerçekten bir tehlike varsa, eşinizi evden çıkartabilir.
- eşiniz uzun zamandır size zulüm yapıyor ve siz dur dediğiniz halde devam ediyor. Bu durumda polise başvurup AANGIFTE dediğimiz şikayette bulunabilirsiniz. Şikayet ettiğiniz zaman polis bir araştırma başlatır ve eşiniz gerektiğinde ceza bile alabilir.
- 2) MELDİNG dediğimiz olay ise daha farklıdır. “ik wil een melding doen” dediğiniz zaman polis hemen harekete geçmez ama bilgisayara şikayetinizi işler.
Herhangi acil bir durumda polis bilgisayara işlenen bilgiden yararlanır ve size daha iyi yardımcı olur.

Eğer kan davası, namus davası, kız kaçırmalar ve töre cinayetleri söz konusu ise emen polise başvurmanızda fayda vardır. Polis bu konuda deneyimlidir ev hayatınız tehlikede ise bunu hemen direk polise söyleyin.
Telefon eder veya polise giderseniz Hollandaca olarak, “het gaat om een erekwesie mijn leven loopt gevaar” deyiniz.
Gerektiğinde tercüman isteyiniz.

Acil durumlarda

Bu adımları acil durumlarda atabilir ve böylece o an duruma hakim olabilirsiniz. Polis ve ev doktoru böyle acil durumlarda başvurabileceğiniz ilk adımlardır.

Eğer bit sorunu çok yoğun ve acı yaşıyorsanız üzerinden hiç vakit geçirmeden harekete geçiniz. Hollanda kurumları hakkında duyduğunuz bazı olumsuz hikayelerin aslı yoktur. Hiçbir kurumda siz istemeden bir şey olmaz. Tam aksine sizin istemleriniz ve sağlığınız ön plandadır.

Acil olmayan durumlarda

Elbette her duru acil değildir ama yaşantınızdan mutlu değilsinizdir. Eşiniz ile gözle görülür bir sorun ya da şiddet olayı yaşıyorsunuzdur. Yinede iç güdüleriniz size bir şeylerin yolunda gitmediğini söylüyor ve içinizde sürekli bir huzursuzluk hissediyor olabilirsiniz.

Ya da çocuklar konusunda eşiniz ile anlaşamıyorsunuz. Eşiniz daha geleneksel ve daha katı bir çocuk eğitimi istiyor olabilir. Ya da çocuklarınız dövülmekte ve eşinize karşı gelemiyorsunuz.

Ya da eşiniz ile aranız açık ve bir şeyler yolunda gitmiyor. Bu tür durumlarda nereye başvurabilirsiniz, size bir kaç kapı açmak istiyoruz.

- 1) Bureau vertrouwensarts: yine her şehirde büroları bulunan bir kurumdur. Rehberden adres ve telefon numarasını bulabilirsiniz. Bu kurum aile içinde çocukların dövülme ve he bedensel he de ruhsal sağlıklarının tehlikede olduğu zaman devreye girer. İsim ve telefon numarası vermeden telefon edebilir ve bilgi alabilirsiniz. Aynı zamanda aile içinde ya da mahallede bir ailenin çocuklarına zulüm ettiğine tanık olmuşsanız, yine kendi isminizi vermeden bu büroyu arayabilirsiniz. Büro çalışanları sizi dinler ve gerekiyorsa ev ziyaretine gelirler ya da araştıra açarlar. Bu büronun sizin hakkınızda araştırma yetkisi vardır. Gerekirse polis ile işbirliği yaparak araştırma açarlar. Bu araştırmanın sonucu olarak çocuğun veya çocukların ruhsal ve bedensel sağlıkları tehlikede olduğu gerekçesi varsa. Çocukların aileden alınması için, Raad van Kinderbescherming dediğimiz Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurulur.
- 2) Raad van Kinderbescherming: çocukların sağlıksız ailede büyüüp büyümediğini denetleyen kurumdur. Direk Adalet Bakanlığı altında çalışmaktadır. Çocukların even alınmasına karar veren tek kurumdur. Aile hakkında olan her şikayeti değerlendirir ve ailelerin annelik ve babalık vekaletini ellerinden alabilir. Çocukları çocuk yurtlarına yerleştirme yetkisi vardır. Vekaleti elinden alınan anne ve babanın çocuklarına devlet bir vekil tayin eder. "Voogd" dediğimiz bu vekil, çocuk reşit yaşa gelinceye kadar onun hakkında alınacak olan her türlü kararı denetler.
- 3) Bureau Jeugdzorg: aile içinde yaşanan ve çocuğa yansıyan sorunların konuşulduğu bir bürodur. İle 21 yaş arası çocuk ve gençlerin sorunları ile ilgilenen uzmanlar bu büroda çalışmaktadırlar. Telefon numarası rehberde bulunur ve telefon edip randevu alabilirsiniz. Bu büro gençlik sorunlarının yanı sıra anne ve babalara çocuk eğitimi konusunda yardımcı olur. Herşeyi sizinle konuşurlar ve sizin haberiniz olmadan hiç bir başka kurum ile ilişkiye geçmezler. Bu kuruma genç yaşta olan çocuklarınız kendiside başvurabilir ve yalnız da konuşmalara gidebilir. Çocuğunuzun sağlıklı ve ne istediğini bilen bir birey olarak atılmasını amaçlar bu kurum. Çocuğu ve ya genci ailenin bir parçası olarak algılar ve kendi aile sistemi içinde ayakta kalmasını doğrultusunda gence yol gösterir.
- 4) Vrouwen telefoon: özel kadınlar için açılmış olan bu telefonda rehberden bulabilirsiniz. Kadınlar her türlü sorunları için bu telefona başvurabilirler. Telefona cevap veren kişi sizi sabırla dinler ve size ne yapmanız gerektiğini, hangi kuruma başvurabileceğinizi söyler. Bu telefonda çalışan elemanlar var olan kurumlar hakkında geniş bir bilgiye sahiptirler. Bu tür telefona başvurduğunuz zaman isim ve adres vermek zorunda değilsiniz. Sorunlarınızı rahatlıkla çekinmeden anlatabilirsiniz. Son zamanlarda sadece yabancı kadınlara mahsus olan, Allochtone vrouwen telefoon da bulunmaktadır. Bu telefonlara bakan elemanlar içinde Türkçe konuşan kişilerde vardır.

- 5) allochtone vrouwencentra: büyük şehirlerde bulunan yabancı kadın merkezleri, Türk kadınları içinde aktifiteleer organize etmektedir. Bunlar çeşitli konularda kurslar ya da kadınlar için konuşma saatleri olabilir. Bu tür merkezlerde de size kendi dilinizde yardımcı olabilecek insanlarla tanışabilirsiniz.
- 6) Sociale Raadslieden: yine her şehirde bulunan bir kurumdur, rehberden bulabilirsiniz. Hukuksal konuda bilgi almak istiyorsanız başvurabilirsiniz. Yabancılar yasası ile ilgili ya da boşanma konusunda ya da çocuklarınızın elinizden alınması durumunda hemen bu bürodan yardım isteyebilirsiniz. Onlar size başvurmanız gereken kurumlar hakkında gereken bilgiyi verirler.

Her soruna bir kurum

Hollanda da çok sayıda yardım kurumu vardır, bunların tümünü bu kitapta toplamak ve açıklamak imkansızdır. Her türlü sorun için ayrı bir kurumun bulunduğu Hollanda da, size yol gösterecek olan anahtar kurumları size anlatmaya çalıştık. Bunlar ilk devrede, ev doktoru ve Maatschappelijk Werk olarak tanımlanmaktadır. Başvurduğunuz anda bu anahtar kurumlar size hangi kuruma gidebileceğiniz konusunda yardımcı olacaklardır.

Yardım kurumları devlet tarafından finanse edilmektedir ve yardım bedavadır. Sorunlarınız gizli tutulur ve sizin haberiniz olmadan sizin hakkınızda bir başka kuruma bilgi verilmez. Sorunlarınız ve sırlarınız emin ellereedir.

Kısaca

İnsan yaşamını istediği biçimde sürdürebilmelidir, acı çekmek, aşağılanmak, dövülmek onur kırıcı şeylerdir. Bunları hiçkimse haketmez.

Şiddete maruz kaldınız ve bu onursuz hayata bir son vermek istiyorsanız yardım istemekten çekinmeyin.

Unutmayın hayata bir kere geliyorsunuz, mutluluk, huzur ve özgürlük sizin en büyük hakkınızdır.

KAYNAKLAR

TÜRKÇE

Bullaç, A, Tarih, toplum ve Gelenek, iz yayıncılıkö 1999

Cüceloğlu, D, İçimizdeki çocuk, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997

Cüceloğlu, D, Yeniden İnsan İnsana, sistem yayıncılık, 1996

Faraç, Mehmet, Töre Kiskacında Kadın, Günizi yayıncılık, İstanbul, 2002

Kağıtçıbaşı, Ç, Çocuğun değeri, Türkiyede değerler ve doğurganlık, werkstuk
Universiteit van Boğaziçi, 1981

Kongar, E, Türkiyenin toplumsal yapısı

Tezcan, Mahmut, 9 haziran konferans metni, Türkiyede Töre Cinayetleri, 2002
Rotterdam

Yalnız, T, İçine kapanan Kültür, İOT, Utrecht, 2002

HOLLANDACA

Greep, J, en Rouwhorst,B, Maatschappij in Beweging, Krusemans 1974

Lemaire, T, Over de waarde van kulturen

Simsek J, en van Loggem. D, Niet over praten, SWP 1992

Storr, A, De mens als vernielers, Boom, 1973